

illa pene exciderant, quæ de auctore nostro litteris A tradidit cl. Mansius, quæ hic describere libet^a :
 « Ad hunc Q. JULIUM HILARIANUM, inquit, scriptum credo opusculum *de ratione Paschæ*, auctore Agriustia cive municipii Timidensium Regionum in provincia proconsulari Africae. Lucubrationis hujus et auctoris meminit vetustissimus quidam scriptor

opusculi Paschalis adhuc inediti, quem mihi ex bibliotheca Canonicorum majoris ecclesiae Lucensis descripsi, suo tempore evulgandum. Vide commentariolum meum *de codice tempore Caroli Magni scripto* § 15, in tom. XLV opusculorum P. Calogieræ.»

^a Mans. ad Fabric. Bibl. med. et infim. latin. t. III, p. 251.

Q. JULII HILARIANI CHRONOLOGIA

SIVE

LIBELLUS DE MUNDI DURATIONE.

I. Quotcumque tempore, in divinis legibus, cuiuscumque timentis Deum intentus fuerit animus; tanto eligere^a quæ vera sunt discet, ut discendo sapiens efficiatur, quia dux oculorum cordis est ei in lege: *Virtus Dei Patria et sapientia Christus* (I Cor. I, 24). Et quasi patefactis januis cœli, ore proprio Dei audierit, exultat, in lege aliquid vere sapienter addiscens: unde sapientia Dei hominem silere non patitur; compellitur (ipsa veritate cogente) loqui, ut alios sapientes efficiat. Sapientia vero^d qui junctus, invidere non potuit. Quapropter sapiens vult (per sapientiam Dei a qua sapiens effectus est) derelicta invidentia per quam mors dominatur et regnat (Sap. II, 24), omnes homines in mundo sapientes existeret. Prædictum enim in lege esse scit, quod *multitudo sapientum sanitas est orbis terrarum* (Sap., VI, 26). Igitur cum ex lege coram fratribus, sapientia duce, tractatus foret opponereturque ab iisdem, mundi initium finemque ejus penitus a nobis sciri non posse; quod alii affirmant plus xx millia annorum habere jam mundum; alii initium et finem dare ei nolentes; alii (initium concedentes) æternum fore voluerunt. Ad hæc ego aio: Astruere hoc per artem, philosophiam mundi et inanem deceptionem; verborum pompam opinionisque magis quam^e veritatem amare et sunt amatores. Nam si nos imperio Dei, quod fidele est, audiamus; accipiamus necesse est, quidquid nobis divina lex fideliter enarravit: quod annuente Domino (si permittitis) vobis simpliciter enarrabitur. Sunt enim qui estimant annos, in lege, inaniter aut superflue, quasi non necessarie fuisse conscriptos: nescientes parum habere fidei, tales qui quod lex Dei insinuat, verum esse non credunt. At illi: Magna, inquit, vis est, aliquid de lege pro-

B ferre scriptoque mandare? Vere, inquam: nam ut ipsi scitis, olim de ratione Paschæ numeroque annorum mundi hortantibus vobis scripta fecisse me; sed idcirco silui aliquanto tempore, ne a nobis opuscula ipsa condimentis sapientiæ alienæ, irrationabiliter conderentur. Unde digestis melius rebus, de die sacratissimo Paschæ jam libellum præmisimus: in quo et qui sit mensis primus, legaliter demonstravimus: dehinc etiam cursum annorum a fabrica mundi, in hoc opusculo, suo quoque ordine, supputando notamus.

II. In his igitur promissis, satis gavi si fratres faciunt quæ diligentius sanximus. Etenim de hac re non æque, sed varie scripsere quam plurimi; ut lectoris animus in ancipiti remanens, quid verius sit, scire non possit. Faciam ut vultis, ut et ipse promisi, Domino scilicet, Deo Christo monstrante. Quapropter partes omnes et regulas annorum affabre diligentiusque persequar; ut expositio ipsa, legentibus, quasi gradientibus, delectabilis via, æqua et plana videatur. Post præteritorum quidem descriptorum varias compositiones (præsertim qui jam præjudicatæ opinionis habentur), dicere aliquid, nefas aut superbum est; sed dicam; necesse est enim ratione cogente, quamvis superbum credo non esse si posteriore tempore, a quoquam melius quid de lege proferatur. Hoc et sanctus apostolus Paulus, pacem consulens, testatur et dicit: *Etsi alii melius revelatum fuerit sedenti, prior tacet* (I Cor. XIV, 30). Et utique apostolus de quacumque disputatione legis, hoc dixit: De qua re, quis qualiter senserit, ita ut senserit et bene, melius possit admittere. Nunc de annorum integro numero ratio vertitur; ubi non potest quis pro perfecto numero imperfectum ponere, aut ipsum perfectum

^a Eligere. Suspecta lectio.

^b Ore. Forte ex ore.

^c Vere sapienter. Forte veræ sapientiæ. Et mox inde pro unde.

^d Qui. Forte quia. Mox vero potest pro potuit.

^e Veritatem. Ita rescripsimus pro varietatem editorum.

transcendere numerum; et quod minus fuerit, et plus a perfecto numero astruere verum. Igitur jam veniamus ad causam, et suo ordine cuncta narremus, intelligaturque quo in loco hanc volentes assequi rationem, ^a aut plene dixerim.

III. Cum ergo hic mundus Creatore Deo constitueretur videretque omnia suo jussu ex nihilo apparuisse, mature cœlum cum ornamentis suis, id est solem, et lunam, et stellas, propter vices et signa temporum, luce radiantes; terram cum perfectione omnium seminum virore plenam, diversis coloribus flores habentem divina pictura; maria conclusionem riparum ac montium, ne transcendant quasi vallatione quadam obsessa, isthinc etiam primo prolato motum habentia in se et omnem animam vivam. Post hanc igitur perfectionem mundi, placuit omnipotenti Deo instituere hominem quem præ cæteris animalibus aliquid esse omnipotens Deus voluit: nam illa, jussu et verbo suo creavit; hunc sacris manibus finxit (*Gen.* 1, 27), quem liberum dominumque super universa sua præfecit: illa, ut ab hoc regerentur; hic, ut sapiens animal rationale et astutum sese gubernaret in mundo. Ex istius namque tempore posteriorumque, omnium generationes (currando) ostendimus usque ad nostram ætatem; quot anni sint ex quo factus est iste in quo degimus mundus; sed qui jam secundum evangelicam vocem in fine est constitutus: a die vii Kalend. april. originem ^b ejus mundi tenentes quo inchoatum et factum esse, in libello Paschali; ratione currente jam exposuimus, et v dies sine homine fuisse mundum, et die vi factum et vivificatum per Dei flatum esse narravimus.

IV. A primoplasti, Adæ scilicet, nativitate usque ad diluvium factum sub Noe, anni sunt ^c 2257, qui sic per generationes singulas fideliter comprobantur. Adam anno 250 genuit Seth. Seth 205 genuit Enos. Enos anno 170 genuit Cainam. Cainam anno 170 genuit Malalehel. Malalehel anno 165 genuit Jareth. Jareth anno 162 genuit Enoch. Enoch anno 165 genuit Matusalam. Matusalam anno 182 genuit Lamech. Hic primos Matusalæ annos quos scriptorum error fecit, nullus vidit, nullus insepit, nullus diligenti inquisitione corripit: 167 annos eum vixisse ^d et genuit Lamech; post vixisse 811 annos, quod verum esse non potest, quia 811 usque transdiluvium, 14 annos plus esse monstratur. Diluvium enim nemo evasit, nemo præter arcam vivendo transcendit. Igitur Matusalam vixit anno 182 et sic genuit Lamech: et post hoc vixit annos 787, sic enim divinæ Scripturæ fides vera demonstrat, quæ Matusalam ante diluvium, et vixisse, et mortuum esse narravit.

V. Lamech anno 188 genuit Noe; sexcentesimo namque anno Noe, factum et consummatum est diluvium. A diluvii autem tempore usque ad ^e 60 annum Abraham, quo de terra sua ad peregrinationem

A profectus est, anni sunt 1012. Ita per ordinem: secundæ generationes, a Sem filio Noe, ostenduntur. Sed quia anni Sem ^f 78 in consummatione diluvii completi sunt, 2 scilicet anni ad rationem summæ quam post diluvium designavimus, necessarii sunt: ipse enim Sem biennio post diluvium, fuit annorum 100, et sic genuit Arfexat; quos annos 2 descriptorum hujus rationis in numerum annorum non posuerunt, quomodo eos minime præviderunt. Ergo post diluvium, Sem vixit annos 2 et genuit Arfexat. Arfexat autem anno 135 genuit Salam. Salam anno 150 genuit Eber. Eber anno 134 genuit Falech. Falech anno 150 genuit Ragau. Ragau anno 152 genuit Seruc. Seruc anno 150 genuit Nahor. Nahor anno 79 genuit Thara. Thara autem anno 70 genuit Abram. Abram anno 70 de terra sua profectus est (ut diximus) in Carram. A peregrinatione Abraham usque ad protectionem filiorum Israel ex Ægypto ad eremum, anni sunt 450. ^g Sic deinde a nobis certius declarantur.

VI. Abraham 50 annos peregrinatus est et accepit promissionis filium Isaac: qui cum verbum Domini desiderasset audire, quando ^h possit semen ejus hæreditare terram Chanaan; parato sacrificio ad vesperam Dominus ei locutus est, concludens simul et designans quod adhuc semen ejus peregrinaturum esset in terra Chanaan et in servitute Ægyptiorum annis 400, sicut in libro Geneseos Scriptura divina ipsi Abraham testatur: *Sciens scies quomodo peregrinum erit semen tuum in terra non sua et in servitute redigetur et dominabuntur eorum annis 400. Gentem autem cui servierint, ego judicabo* (*Gen.* xv, 13, 14). Et ideo sapientissimus legislator Moyses, auctore Deo nostro, secutus ita ait: *Habitatio autem filiorum Israel qua habitaverunt in terra Ægypti et in terra Chanaan, ipsi et patres eorum, annis 450* (*Exod.* xii, 40). Hoc videlicet minus attendentes disputatores annorum; in Ægypto solum annos 350, et non ipsos 450, filios Israel fuisse, frustra memorati sunt. Nam ut plenius, sic melius 450 annos per semen Abraham, ab Isaac nato usque ad eos de Ægypto egressos (non in terra Ægypti solum, sed in terra Chanaan) esse completos; generationes eorum percurrando monstramus. Isaac anno suo 60 genuit Jacob. Jacob cum esset annorum 130 introivit in Ægyptum cum filiis et nepotibus suis omnique progenie sua, inter quos nepotes fuit Caath filius Levi, qui est avus Moysis: ergo Amram in Ægypto natus est. Amram genuit Moysen; anno 80 suo idem Moyses exivit de Ægypto cum filiis Israel, ac per hoc in terra Chanaan ab Isaac nato usque ad Jacob ingressum in Ægyptum, habitaverunt annis 140, et in Ægypto fecerunt annos 210. Satis est ad declarationem annorum istorum de quibus hæsitaverunt quam plurimi qui de iis fuerant locuti.

^a Aut plene dixerim. Forte *hand plene dixerint*.

^b Ejus mundi. Forte *ejusmodi*.

^c Melius 2257, eo enim reddit.

^d Et *gen.* Forte melius, cum *gen.*

^e Melius 70.

^f Melius 98.

^g Sic. *Lex. qui sic.*

^h Possit. Forte *posset*.

VII. Et ideo a fabrica mundi usque ad profectionem A
 filiorum Israel de Ægypto, anni sunt in ^a 646. In eremo
 fuerunt ^b anno 40, deinde mortuus Moyse, Jesus fi-
 lius Nave, per Jordanis alveum sicco pede ad terram
 promissionis transtulit populos; et eis favente divi-
 nitate, debellans asperas gentes, judicavit ut justus.
 Sub Judicibus autem fuerunt inibi captivitatis tem-
 pora, a Jesu Nave usque ad Samuelem prophetam
 qui unxit Saul regem, per annos 561. Sed ut et nos-
 tram summam integre fore collectam, et in Actibus
 Apostolorum apostolum Paulum recte posuisse, a le-
 gentibus cognoscatur, quod ita a Jesu Nave divisa
 patribus nostris terra Chanaan, dedit eis iudices Do-
 minus Deus per annos 450 usque ad Samuelem pro-
 phetam. Apostolus enim Paulus aliter agens in Ac-
 tibus Apostolorum et aliud persuadens : non et cap-
 tivitatis, sed sola in quibus iudices habuerunt et
 dominati sunt, tempora nominavit : *Et dedit eis Ju-
 dices*, ait (Act. xiii, 20). In captivitatem enim pro-
 peccatis traditi, non suos Iudices habuerunt, sed ab
 exteris premebantur. Nam nec ipse apostolus Paulus
 contra fidem Scripturæ libri Iudicum venire posset,
 si quantitatem temporum percurrere voluisset. A
 Deo datos populo iudices nominavit, fidem Domini
 Christi insinuate volens; nam usque ad David, verba
 ad populum fecit, ut ex ejus semine venire Chris-
 tum narraret : in quo credentes (si vellent) habituros
 dimissa peccatorum prædicavit.

VIII. Hæc denique tempora iudicum sic ostendun-
 tur, Jesus Nave cum senioribus judicavit annis 30.
 Post hæc peccantes, traditi sunt Chusanasathaim
 regi Mesopotamiæ, annis octo : et excitavit illis Do-
 minus ad auxilium Gothomiel : qui occiso Cufarsa-
 moth, judicavit Israel annis 50. Post hunc, peccan-
 tes, servierunt Eglon regi Moab, annis 18. Aoth oc-
 cidit Eglon, et judicavit Aoth annis 80. Isto mortuo,
 peccavit populus, et servierunt Jabin regi Chanaanor-
 um annis 20. Contra quem Dominus suscitavit De-
 boram, quo occiso Jabi, judicavit ann. 40. Peccantes
 iterum, traditi sunt Madianitis ann. 7. Super hos
 surrexit Gedeon et judicavit populum an. 40. Post
 ipsum, filius ejus judicavit an. 5. Post hunc, Tola ju-
 dicavit an. 22. Mortuo Tola, electus est a populo Ja-
 hir, et ipse judicavit populum an. 21. Post ejus exi-
 tum, peccavit populus, et traditi sunt Ammanitis an.
 18; et a pressura clamantes ad Dominum, excitavit
 illis Jepthe, et judicavit an. 6. Et Sebon judicavit an.
 7. Peccavit deinde populus, et traditi sunt allophylis
 an. 40. Iterum conversi ad Dominum, excitavit illis
 Samson, qui victis allophylis judicavit ann. 20. Mor-
 tuo eo judicavit ^c Semergar ann. 1. Post hunc fuit
 populus in pace, et non eis erat rector; sed unus-
 quisque quod ei placebat, faciebat, et ipsi sibi suo-
 runt iudices per ann. 31.

IX. Transactis igitur annis istis, judicavit Heli

A sacerdos, an. 20. Huic successit Samnel etiam ipse
 Dei sacerdos; et judicavit an. 40. usquequo unxit
 Saul regem. Fiunt ergo omnes anni, ut diximus,
 561. Nam qui putant de his annis aliud Apostolum
 narravisse; diligentius advertant, non advertisse eos
 qui annorum historiam describere, quia sequestrata
 sola Iudicum tempora (ut fecit Apostolus) sine an-
 nis captivitatis sunt anni 111. Sunt ergo anni omnes
 a fabrica mundi usque ad Samuelem qui unxit Saul
 regem 4500. Successerunt deinde tempora Regum.
 Habuerunt etiam Reges per ann. 514 a Saul usque
 ad Sedechiam; cui Nabuchodonosor oculos auferens,
 eum in pistrino necavit. Sic deinde comprobantur
 anni Regum. Saul regnavit annis 40, David regnavit
 annis 40 et mensibus 3, Salomon ann. 40, Roboam
 ann. 17, Abia ann. 3, Asa ann. 41, Josaphat ann. 25,
 Joram ann. 8, Ochusias ann. 1, ^d Godolias ann. 6,
 Joas ann. 40, Amasias ann. 29, Ozias ann. 52, Joa-
 tham, ann. 17, Achaz ann. 15, Ezechias ann. 29,
 Manasses ann. 55, Amos ann. 2, Josias ann. 31, Joa-
 chaz menses 3, Joachim ann. 11, Joachim menses 3
 et dies 20, Sedechias ann. 11. Sunt ergo ut diximus
 ann. Regum 514.

X. A fabrica scilicet mundi, usque ad Sedechiam,
 quando Hierusalem eversa est, et populus in Baby-
 lonem transmigratus est, anni sunt 4814. Post un-
 decimum ergo annum Sedechiæ; Hierusalem eversa
 a rege Nabuchodonosor; Judaicus populus in capti-
 vitatem Babylonis transmigratus est. Quæ captivitas
 70 annos tenuit : qui anni, quomodo consummati
 sunt, luce clarius demonstrantur, cum hinc ad heb-
 domadas Danielis venerimus; ut hæc hebdomades, a
 quo tempore et ubi completæ sint, diligentissime
 comprobantur. Daniel enim in decima visione sua,
 cum totus intenta mente pendula sollicitudine, in
 oratione ad Deum fuisset intentus; scire volens si
 status Hierusalem et populus ejus, post captivitatem
 Babylonis, ab hostibus nihil mali amplius pateretur;
 apparuit ei angelus Dei dicens : *Daniel modo prodiri
 ad ostendendum tibi sensum; exivit enim Domini præ-
 ceptum, et veni ut demonstrem tibi : Vir enim concu-
 piscens es tu. Recogita igitur in præceptum, et intellige
 visionem; Septuaginta hebdomadæ incisæ sunt in po-
 pulum tuum, et in civitatem Hierusalem (Dan. xi,
 22-24).*

D XI. Designat igitur angelus Danieli, et summam
 in septuaginta hebdomadibus, et rursum suo ordine
 partitur eas, quando et quomodo compleantur. Ac
 de eodem angelus sic prosequitur dicens : *Ad
 obliteranda quæ acceperunt, et consummanda peccata,
 et exorandas injustitias, et abolenda delicta, et æqui-
 tatem sempiternam excogitandam, et ut concludatur
 visio et prophetia, et ut ungatur Sanctus Sanctorum :
 et tu quiesce et intellige ^e de proventu Sanctorum, sive
 præceptum respondendum et ædificandam urbem Hie-*

^a Melius in M.

^b Anno. Forte annos vel annis.

^c Semergar. Al. Samgar.

^d Godolias. Melius Gotholia, mater Ochoziæ.

^e Et exorandas injust. Sec. LXX, καὶ τοῦ ἐξιδάσκα-
 σθαι ἀδικίας.

^f De proventu, etc. Locum mendosum suspicor.
 LXX, Ἀπὸ κέρδους λόγον τοῦ ἀποκριθῆναι, Ab exitu ser-

rusalem, usque ad Christum ducem, hebdomadas septem (Dan. 24, 25) : quæ hebdomadæ sunt 49 anni : qui anni, ad corpus 70 annorum captivitatis Hierusalem pertinent. Anno enim primo Darii regis, qui regnavit ad regnum Chaldæorum, qui etiam Balthazar regem occidit ; Daniel vidit visionem : et fuit 21 annus captivitatis Hierusalem ; 18 enim annis vixit Nabuchodonosor, posteaquam prædatus est Sedechiam et Hierusalem ; et filius ejus Balthazar regnavit annis 3, in quo anno tertio occisus est, et suscepit regnum Darius. Cujus anno primo, Danieli ab angelo dicitur de hebdomadis septuaginta : quas cum partiretur, septem hebdomadæ, primo, ab eodem angelo nominatæ sunt : quæ (ut dictum est) sunt anni quadraginta novem, qui junguntur ad 21 captivitatis, quando Daniel vidit visionem ; et efficiuntur anni septuaginta, qui completi sunt in Babylonia, ut impleretur visio et prophetia Hieremiæ. Post quos annos Cyrus rex Persarum jubet populos ire ad Hierusalem primo anno regni sui ; ut ædificari posset Hierusalem, et ungeretur Sanctum Sanctorum, quod fuit in Templo Dei sacratissimum.

XII. Revertuntur igitur populi de Babylonia, habentes secum ducem Zorobabel, de quo mentio facta est ab angelo ad Daniele ; usque ad Christum ducem, hebdomadæ septem. Omnis enim rex populi Dei, in divina lege, Christus appellatus est. Nam et Zacharias propheta, Regem futurum eum, ad populum sic loquitur dicens : *Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et manus ejus consummabunt eam, et cognosces quod Dominus omnipotens misit me ad te ; quia quis sprevit te in diebus pusillis ? et gaudebunt in te, et videbunt in manu Zorobabel lapidem stanneum* (Zuch. iv, 9, 10) : quod hodie imperatores, in manu dextera, veluti populum ferre videntur. Repetit angelus, et ait Danieli : 62 hebdomadas Dominum, hoc est, in quibus restituto templo et civitate Hierusalem, in oblationibus suis Domino servierunt. Quæ hebdomadæ 62 sunt anni 434, qui anni completi sunt temporibus Machabæorum anno 141 regni Græcorum. Isto namque tempore, Antiochus Græcis superba mente regnabat.

XIII. Et quamvis ordo iste annorum divinæ legis, a constitutione mundi sufficiat sibi ; tamen ut lectoris animo satisfacere videamur, etiam per reges Persarum currentes, de historiis publicarum litterarum ostendimus a Cyro 62 hebdomadas isto tempore Machabæorum fuisse impletas. Cyrus namque Persis regnavit annis 30, Artaxerxes regnavit annis 9, Argus regnavit mensibus 9, Darius regnavit annis 36, Artaxerxes secundus regnavit annis 49, mensibus 2, Socidannus mensibus 7, Xerxes filius major regnavit annis 20, Artaxerxes regnavit 72, Artabus regnavit mensibus 7, Darius Nothus regnavit ann. 29, Olus regnavit ann. 22, Arser regnavit ann. 17, Darius regnavit ann. 6. Hunc interfecit Alexander Magnus Macedo ; a cujus tempore historia Machabæorum, monis ad respondendum.

^a Melius, post 62 hebdomadas occidendum Dominum.

A Græcorum annos divina narratione percurrit. Fit igitur omnis summa annorum regum Persarum 263, et ab Alexandro Macedone usque ad Antiochi tempora, id est, usque ad 141 annum regni Græcorum, completæ sunt (ut diximus) hebdomadæ 62, hoc est, ann. 434.

XIV. Post 62 hebdomadas (ait angelus) disperdetur unctio et Sancta. Ergo post 7 et 62 hebdomadas una hebdomada superest, quam faciunt anni 7 ad conclusionem summæ 70 hebdomadarum. In hac scilicet hebdomada, gentium malitia excrevit, sicut jam ab angelo fuerat dictum ; ut etiam in dimidio hebdomadis ejusdem, ab Antiocho rege Græcorum auferetur sacrificium de loco sancto : et Sanctum ipsum pollutum est feminino aspernamento, et Abominatio desolationis facta est super altare, et statua Jovis quem Olympium vocant, illic collocata. Isie etiam Antiochus mente perversa Antichristi imaginem portans, unam plebem unumque sacrilegum populum sub regno suo efficere conabatur. Nam et apostaticis hominibus ædificare in Hierusalem gymnasium, id est, studium, concessit : et ubi non nisi ad exorandum se sanctaque sacrificia sibi offerenda Deus omnipotens templum sibi collocare præcepit ; ille ex spectaculis idolorum pollueri concupivit.

XV. Cum igitur 7 et 62 hebdomadæ completæ fuissent, in prima ista hebdomada (ut superius dictum est) libros legis comburi, sacrificari simulacris, et immunda manducare, genti Judæorum indixit ; et fuit usque in quinta et vigesima die mensis 9 ann. 148 regni Græcorum : in quo anno, complentur hebdomadæ omnes 70, quas decurrens designavit angelus Danieli, de turbatione civitatis Hierusalem et populi eversione ; de qua re etiam ipse Daniel, ad Dominum concupiscens requirebat.

XVI. Ex hinc usque in 174 annum regni Græcorum ; quo tempore Lucius Licinius Lucullus, qui fuit consul Romanorum, de societate et amicitia ad Simonem fratrem Judæ Machabæi litteras dedit ; anni sunt 26. Ex istius namque consulatu annos jam consules, requirentes ; invenimus usque ad passionem Domini nostri Jesu Christi, usque ad annum decimum sextum imperii Tiberii Cæsaris, 179 annos esse completos : ac per hoc a fabrica mundi usque ad passionem Christi Salvatoris nostri, anni sunt 5530. Proinde ad conclusionem sex millium annorum debentur anni 470. Necesse est enim, ut quomodo filii Israel, a pollicitatione Domini Dei facta ad Abraham, post 470 annos promissionis terram accipere ; sic etiam nos Christiani, post totidem annos, primam resurrectionem habebimus. Populus enim Judaicus, in omnibus figuram nostram portat : *In quo fines sæculorum concurrerant* (1 Cor. x, 15). Ergo a passione Domini Christi (ex quo tempore fide in se credentibus, resurrectionem pollicitus est Dei Filius) anni compleantur necesse est 470, ut concludatur summa sex millium annorum. Septimo

et millesimo anno incipiente, fide vera credentes liberabuntur e mundo; tunc enim erit resurrectio prima omnium Sanctorum.

XVII. De 400 vero et septuaginta annis a passione Domini, in consulatu Cæsarii et Attici; die nono kalendas Aprilis, anni transierunt 369. Restant itaque anni 101 ut consummentur anni 6000, qui anni 6000 non ante complentur, nisi prius prope ultimum reges decem exierint in mundum; et filiam Babylonix quæ nunc obtinet, de medio mundi tulerint. Ad quos subito exiet unus potens super eos, qui est in Apocalypsi Draco nominatus, et obtinebit reges decem; et ex eis aliquos perdet, alii sub ejus ditione remanebunt: *Tunc revelabitur ille impius, filius perditionis, qui elatus est adversus omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedens ostendat se tanquam ipse Deus* (II Thess. II, 8, 4). Hic erit proprius Antichristus. Huic potentissimus ille Draco cui decem cesserunt reges, tradet vim et potestatem suam, et mirabuntur universi mortales. Et erunt Antichristi tempora (quæ tempora, mortalia sint necesse est) qualia cum Antiochus sub regno suo unum populum in apostasia facere conabatur; cui (quia tempus non fuit) non talia evenerunt, qualia tentabit efficere Antichristus. Dum venerit, ad perditionem infidelium veniet: cujus tempus, grave ac nefandum erit; quem solus Dominus Christus interficiet spiritu oris sui, et evacuabit præsentia adventus sui (Ibid., 4).

XVIII. Superato igitur et interfecto Antichristo, summa completa annorum sex millium fiet resurrectio omnium sanctorum adhuc superstitute mundo; decurremibus etiam annis mille, in quibus draco ille antiquus (Apoc. xx, 3), diabolus et satanas, ligatus in abyssu, sequestratus erit ne seducat quemquam, donec consummentur anni tres; qui anni tres his annumerabuntur qui sub signo Antichristi remane-

bunt, et hi omnes nubent et nubentur, et morientur: super hos, et plagæ illæ descriptæ in Apocalypsi advenient, et partibus subinde cæditur hic mundus. Nam Sanctis Dei, in resurrectione unus erit dies; et tantum erit prolongatus in lucem dies iste Sanctorum, quantum impiis illius in mundo cum pœna viventibus, mille numerabuntur anni. Iste est dies septimus, et sabbatus æternus et verus, cujus imaginem et figuram tenet sabbatus iste temporalis in Moysi lege conscriptus. Sicut enim populo Judaico dictum: Sex dies operare opera mundi; septimo autem die qui appellatus est sabbatum, requiesce ab operibus tuis (Exod. 23, 12): si sanctis omnibus qui sunt ab initio mundi, et nunc in Christo vera fide credentibus; transactis scilicet sex diebus (id est sex millium annorum) in quibus eis labor et cruciatus fuit; venit dies septimus et sabbatus verus.

XIX. Quapropter omnem animam præmonuit Dominus Christus in Evangelio ad credendum in se ante esse currendum, non eo tempore quo et pœna æterna impiis, et merces bona sanctis reddatur necesse est pro meritis singulorum: *Rogate, inquit, ne fiat fuga vestra hieme aut sabbato* (Matth. xxiv, 20). Post septimum et millesimum annum solvetur Satanas de carcere suo, et exiet seducere gentes Gog et Magog; et congregans eas ad castra Sanctorum quasi pugnaturas: et descendet ignis de cœlo, et consummabuntur omnes homines: et tunc erit secunda resurrectio omni carni; et judicabuntur omnes judicio Dei justo pro eo quod non crediderunt, sed sibi placuerunt in justitiis. Et post hoc, auferetur cœlum hoc et terra ista; et civitas illa quæ in Apocalypsi descripta est, parata de cœlo descendet cum divitiis Dei, in qua justi habitabunt: et erit cœlum novum et terra nova, et utraque in perpetuitate manebunt: impii in ambustione æterna; justi autem cum Deo in vita æterna. Amen.

QUINTI JULII HILARIANI EXPOSITUM DE DIE PASCHÆ ET MENSIS.

I. In unum, fratres, nonnulli ac servi Dei, de divinis Scripturis ut aliqua tractaremus, sæpe convenimus, ibique desiderantibus eis, de PASCHALI CIRCULO pauca interim locuti, plenam me exhibiturum rationem promisi. Igitur jussio fratrum meum promissum iterum et sæpe admonuit, ut illud, quod dudum de ratione Paschæ sensim patienterque tractavimus, id jam scripto meo definiretur, hoc est, ut cum non aliud Dominus Deus Moysi quam primum mensem nominarit, et in eo Pascha celebrari præcepit, dicens: *Mensis hic initium mensium, primus*

erit vobis in mensibus anni. Fare itaque ad omnem Synagagam filiorum Israel, ut faciant Pascha, incipientes a quarta decima mensis hujus ad vesperam usque in vicesimam primam (Exod. xii, 2, 3, 18, sec. LXX). Unde vero primus iste mensis incipiat, vel ubi terminum habeat, scriptura divina haud nobis evidentissima responsione declaravit. Cur ergo hodie abs^b tertio nonarum Martiarum usque in^c quartum nonarum Aprilium^d diem luna prima a nobis quaeritur, seu ex^e quinto decimo kalendarum Aprilium in septimo decimo kalendarum Maiarum die, ut sit

^a Vid. supra Prolegom. cap. 9, §§ 1 et 2.

^b Ms. tertiu.

^c Ms. Quartu.

^d Ms. die.

^e Ms. quintu decimu. Ita sæpius quoque in sequentibus ista exprimit codex ms.

* Hoc Expositum legitur apud Gallandium in appendice tomi ex quo Hilariani opera excerptimus. EBR.